

**Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
навчально-науковий інститут музичного мистецтва,
кафедра методики музичного виховання і диригування**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА»**

**(СПЕЦІАЛЬНОСТІ 025 МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО
ТРЕТЬОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ)**

Дрогобич, 2019

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 7 від 27.06.2019 р.)

Навчально-методичний комплекс дисципліни «Соціокультурні виміри музичного мистецтва» із спеціальності 025 Музичне мистецтво (третього освітньо-наукового рівня вищої освіти) має на меті зорієнтувати аспіранта у навчальному процесі щодо змісту та підготовки дисципліни «Соціокультурні виміри музичного мистецтва».

Матійчин І., Бермес І. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Соціокультурні виміри музичного мистецтва» із спеціальності 025 Музичне мистецтво (третього освітньо-наукового рівня вищої освіти): Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І.Франка. Дрогобич, 2019. 38 с.

Рецензенти:

Медведик Юрій Євгенович – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри музикознавства та хорового мистецтва ЛНУ ім. І. Франка;

Дацюк Степан Якович – заслужений працівник культури України, директор навчально-наукового інституту музичного мистецтва, професор кафедри методики музичного виховання і диригування ДДПУ ім. І. Франка.

ЗМІСТ

1. Програма навчальної дисципліни.....	4
2. Лекційний курс.....	15
3. Методичні матеріали до семінарських занять	27
4. Завдання до самостійної роботи.....	31
5. Питання до поточного контролю.....	32
6. Завдання для заліку за талоном №2 та №К.....	33
7. Термінологічний словник.....	34
8. Рекомендована література.....	36

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ **В. Л. Шаран**

2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Соціокультурні виміри музичного мистецтва”

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

Статус дисципліни – варіативна

Інститут музичного мистецтва

Кафедра методики музичного виховання і диригування

Дані про вивчення дисципліни:

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота			
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	II	I	5/150	64	32	-	-	32	86	-	+	-

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки доктора філософії.

Розробник: _____ І. Л. Бермес, доктор мистецтвознавства, професор

Схвалено на засіданні кафедри методики музичного виховання і диригування

Протокол № _____ від _____ 2018 р.

Зав. кафедри _____ І.Л. Бермес

Схвалено на засіданні науково-методичної ради Інституту музичного мистецтва
ДДПУ ім. Івана Франка

Протокол № _____ від _____ 2018 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № _____ від _____ 2018 р.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перед сучасним музичним мистецтвом постають гострі питання: які найбільш значущі соціокультурні фактори впливають на музичну культуру; який стан і загальні тенденції розвитку сучасного музичного мистецтва; яким чином організовуються сьогодні масові музичні заходи, якими шляхами прилучається сучасний слухач до музики і під впливом яких факторів формуються його музичні смаки; яка роль музичних інтересів у загальній системі орієнтацій сучасної людини в сфері мистецтва. Відповіді на ці питання мають вельми важливе значення, тому що музика є однією з важливих детермінант ціннісних настанов особистості, її світогляду, що проявляється в характері та спрямованості соціальної активності суспільства.

Музичне мистецтво, як чутливий барометр, реагує на всі соціальні виклики, впливає на індивідуальність. Воно, в свою чергу, суттєво позначається на духовній атмосфері суспільства та вписується в широкий соціокультурний простір.

Мета дисципліни: розкрити особливості впливу соціокультурних факторів на музичне мистецтво.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є музичне мистецтво в соціокультурному вимірі, **об'єктом** – соціокультурні фактори, які формують музичне життя, провідні тенденції музичного мистецтва.

Завданнями курсу:

- виокремити найбільш значущі та характерні соціокультурні чинники, що впливають на музичне мистецтво в історичній ретроспективі;
- увиразнити місце музики в духовній культурі суспільства;
- виявити основні процеси в музичному мистецтві в сучасних умовах;
- схарактеризувати динаміку рефлексивності музичного мистецтва в залежності від змін у різних сферах суспільства;
- окреслити соціокультурні функції музичного мистецтва;
- розкрити характер і механізм дегуманізації елітарних (у художньо-естетичному аспекті – з позиції автора) та масових (у соціальному аспекті – з позиції слухача) форм музичного мистецтва.

Заплановані результати навчання:

- виокремлення й аналіз сучасних тенденцій в українській музичній культурі, зокрема таку її особливість як підвищення інтересу до національного музичного мистецтва;
- виявлення соціокультурних причин побутування різних музичних жанрів та активного впровадження літургійної та паралітургійної музики у виконавську практику;
- окреслення функцій музичного знака як елемента музичної культури;
- визначення головних соціокультурних функцій музичного мистецтва;
- виявлення специфіки впливу соціокультурних чинників на розвиток музичного мистецтва.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки фахівців.

Навчальна дисципліна “Соціокультурні виміри музичного мистецтва” як галузь музикознавства покликана розкрити засади музики як соціокультурного

феномену. Зв'язок розвитку музичної культури зі змінами, що відбуваються в суспільстві є очевидним, адже під впливом соціальних зламів трансформується музичне мистецтво. Відповідно, музика повинна розглядатися як окремий соціальний інститут, вплив якого на суспільне життя залишається в полі зору музикознавчої науки.

Зміст дисципліни “Соціокультурні виміри музичного мистецтва” поглиблює уявлення про музично-художній процес, роль і місце митця (композитора, виконавця) в ньому, функції музичного мистецтва та його інституціональний статус, механізми художньої рецепції в просторі культури. Для теорії й історії культури стає актуальним, якою на сучасному етапі є музика (які її специфічні риси як форми культури), як взаємопов’язані процеси, що відбуваються в музичному мистецтві, з соціокультурною динамікою.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин			
	Денна форма навчання			
	Лекції	Лабор. заняття	Семінар.	СРС
<i>Тема 1. Природа музичного мистецтва</i>	4	-	4	10
<i>Тема 2. Соціокультурні фактори сучасного музичного мистецтва</i>	4	-	4	10
<i>Тема 3. Особливості розвитку сучасної української музичної культури</i>	4	-	4	10
<i>Тема 4. Соціокультурні аспекти музичної педагогіки</i>	4	-	4	12
<i>Тема 5. Соціокультурні аспекти феномену музичної мови</i>	4	-	4	12
<i>Тема 6. Музична мова як відображення соціокультурного коду епохи</i>	4	-	4	12
<i>Тема 7. Соціокультурні функції музичного мистецтва</i>	4	-	4	10
<i>Тема 8. Семіотика музичного фестивалю як форма культури</i>	4	-	4	10
Разом	32	-	32	86

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст лекційного курсу

№ з/п	Тематичний план лекцій, їх анотації (питання, які розглядаються) та посилання на літературні джерела ¹	Кількість год.
-------	---	----------------

¹ Перше цифрове позначення стосується порядкового номера за списком рекомендованої літератури; наступне (опісля коми) – відліку певних сторінок у монографії, підручнику тощо (у випадку посилання на статтю зі

1.	Тема 1. Природа музичного мистецтва	4
	1.1. Музика як соціокультурний феномен [20, 19]; [37; 198–248]. 1.2. Структура сучасної музичної культури [33, 83–86].	
2.	Тема 2. Соціокультурні фактори сучасного музичного мистецтва	4
	2.1. Рациональне й ірраціональне як детермінанта сучасної музики [1, 58–86]; [21, 22–26]. 2.2. Вплив науково-технічних перетворень на музику [14, 55–60]. 2.3. Соціокультурні особливості дегуманізації сучасного музичного мистецтва [15, 32–40]; [40].	
3	Тема 3. Соціокультурні особливості розвитку сучасної української музичної культури	4
	3.1. Засади розвитку національної музичної культури до 1991 р. [17, 185–232]. 3.2. Прикмети українського музичного мистецтва періоду незалежності держави [54, 94–160].	
4.	Тема 4. Соціокультурні аспекти музичної педагогіки	4
	4.1. Організаційні форми музичної педагогіки [47, 151–175]; [2, 210–248]. 4.2. Структура музично-педагогічного процесу [58]. 4.3. Функції музиканта-педагога [55, 255–258].	
5.	Тема 5. Соціокультурні аспекти феномену музичної мови	4
	5.1. Музична мова в контексті знаково-мовної теорії [53, 61–78]. 5.2. Системність музичної мови [56, 123–212]; [6, 120–153]. 5.3. Комунікативність музичної мови в культурі [50, 312–384].	
6.	Тема 6. Музична мова як відображення соціокультурного коду епохи	4
	6.1. Художня картина світу і стилістичні особливості музичної мови [37, 81–105]; [45, 62–87]. 6.2. Універсум часу в музиці [31, 32–57]. 6.3. Музика в соціокультурному бутті [22, 109–116].	
7.	Тема 7. Соціокультурні функції музичного мистецтва	4
	7.1. Експресивна, сигнально-комунікативна функції [52, 76–125].	

	7.2. Пізнавальна, сугестивна функції музики [56, 62–77]. 7.3. Ціннісно-орієнтаційна та гедоністична функції [40].	
8.	Тема 8. Семіотика музичного фестивалю як форма культури	4
	8.1. Фестиваль як форма культури [3]; [11]; [16]. 8.2. Соціокультурні функції музичного фестивалю [48, 18–24]; [11]. 8.3. Структура фестивалю: семантика, синтактика, прагматика [3, 46–78]; [10, 20–25].	
Разом		32

Перелік семінарських занять

№ з/п	Тема семінарського заняття, його план та рекомендована література ²	Кількість год.
1.	Тема 1. Соціокультурна діяльність в галузі професійного музичного мистецтва	4
	1.1. Праці Ж.-Р. Дюмазедьє про соціокультурну діяльність [25, 350–397]. 1.2. Соціокультурна діяльність як самостійна система та підсистема духовного життя суспільства [34]; [41]. 1.3. Професійне музичне мистецтво як цілеспрямована діяльність по створенню художньої продукції [19, 87–98]; [38, 75–110].	
2.	Тема 2. Становлення соціокультурної діяльності в Україні: історичний огляд	4
	2.1. Зародження основ просвітництва в Київській Русі [51, 134–152]. 2.2. Виникнення культурно-просвітницьких товариств у Галичині в другій половині XIX – на початку XX ст. [51, 206–242]. 2.3. Характеристика музичних процесів радянської доби та періоду незалежності України [59, 196–216].	
3.	Тема 3. Суб'єкти соціокультурної діяльності в музичному мистецтві	6
	3.1. Людина як суб'єкт соціокультурної діяльності [36, 90–122]; [52, 38–53].	

² Перше цифрове позначення стосується порядкового номера за списком рекомендованої літератури; наступне (опісля коми) – відліку певних сторінок у монографії, підручнику тощо (у випадку посилання на статтю зі збірника сторінковий обсяг не вказується). Кожне нумероване посилання на джерело інформації відмежовується крапкою з комою.

	3.2. Соціокультурні інститути [1, 195–234]; [11, 90-220]. 3.3. Засоби масової інформації та комунікації [49, 153–190]. 3.4. Сім'я як соціокультурний інститут музичної діяльності [13, 57–73]. 3.5. Музичний колектив як суб'єкт соціокультурної діяльності [12, 31–36]; [52, 302–340].	
4.	Тема 4. Технологічні основи соціокультурної діяльності в музичному мистецтві	6
	4.1. Педагогічні основи соціокультурних технологій [60, 40-77]. 4.2. Культуротворчі технології соціокультурної практики в музиці [42, 130–136]; [60]. 4.3. Освітні технології [61]. 4.4. Управлінські технології в музичній діяльності (соціокультурний менеджмент) [18]; [27, 54–85].	
5.	Тема 5. Функції соціокультурної діяльності в музичному мистецтві.	6
	5.1. Комунікативна функція [40]; [41, 59–74]. 5.2. Інформаційно-просвітницька функція соціокультурної діяльності [48, 175-181]. 5.3. Рекреативна функція [57]. 5.4. Культуротворча функція [50, 134–180].	
6.	Тема 6. Музичний менеджмент – феномен сучасної української музичної дійсності	6
	6.1. Менеджмент академічної музики [4, 167–171]. 6.2. Народна музика в контексті сучасного музичного менеджменту [27, 251–286].	
	Разом	32

Зміст самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи для студентів денної форми навчання	Кількість год.
1, 2.	Розкрити особливості музики як соціокультурного явища, найбільш значущі та характерні соціокультурні фактори, які впливають на музичне мистецтво сучасності. З'ясувати місце музики в сучасній музичній культурі	10
3.	Виявити вплив раціоналістичних, ірраціоналістичних тенденцій у творчій діяльності на сучасне музичне	5

	мистецтво	
4.	Здійснити аналіз процесів розвитку музичного мистецтва під впливом технічного прогресу. Розкрити характер і механізм дегуманізації як елітарних (у художньо-естетичному аспекті – з позиції автора), так і масових (у соціальному аспекті – з позиції споживача) форм сучасного музичного мистецтва	5
5.	Виокремити вплив глобалізаційних процесів на сучасну музичну культуру	5
6.	Увиразнити процес розвитку української музики як цілісного явища, виявити його національні особливості; систематизувати події української загальнодоступної музики на сучасному етапі	5
7	Виокремити соціокультурний контекст музики як основи змісту музично-педагогічного процесу, соціальну мету музичної педагогіки	6
8	Схарактеризувати структуру діяльності музиканта-педагога (за М. Каганом) – пізнавальна, ціннісно-організаційна, перетворювальна, комунікативна та функції музиканта-педагога (інформаційна, комунікативна, орієнтовна, розвивальна, конструктивна, дослідницька, артистична)	6
9, 10	Виокремити функції соціокультурної діяльності в музичному мистецтві	12
11,12	Виявити соціокультурні аспекти феномену музичної мови. Означити музичний твір як своєрідну модель універсуму. Розкрити сутність музичної мови як елементу комунікації в сучасній культурі	12
13, 14	Розкрити експресивну, сигнально-комунікативну, пізнавальну, сугестивну, ціннісно-орієнтаційну та гедоністичну функції	10
15	Окреслити значущість музичного фестивалю як універсальної форми культуротворчого процесу. Виокремити та схарактеризувати соціокультурні функції фестивалю: іманентну, інтеграційно-диференціюючу, просвітницьку, естетичну, релаксину та ін.	8
16	Підготовка до співбесіди з лектором (заліку)	2
Разом		86

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни «Соціокультурні виміри музичного мистецтва» використовуються такі методи: системного аналізу, історичного та логічного підходів. Це дозволяє виявити взємозв'язок музичного мистецтва та соціокультурної реальності, що є підґрунтям для збереження музичного досвіду в пам'яті культури, так само детермінувати конкретні форми музичної культури в різні історичні епохи.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань студентів відбувається відповідно до видів навчальної роботи, які зобов'язаний виконати кожен студент:

- участь у семінарському занятті (доповідь на одне із питань плану заняття, доповнення до доповідей за іншими питаннями плану заняття, участь у дискусії та резюме за темою заняття);
- співбесіда з лектором (фронтальна перевірка компетентності студента);
- залік.

Зокрема, пропущені семінарські заняття (навчання за індивідуальним планом, відсутність з причини хвороби тощо) студент зобов'язаний відпрацювати у письмовій формі (тезовий виклад доповідей за планом заняття та резюме за темою заняття), здобуваючи тим самим можливість отримати певну кількість балів.

Критерієм аналізу якості виконання завдань та його усне викладення є максимально влучна добірка наукової інформації з переведення у форму суджень чи тверджень.

Оцінювання знань методом співбесіди з лектором визначає технологія ідентифікації компетентності студента: обізнаності щодо змісту навчальної дисципліни; здатності розуміти принципи вирішення виокремлених філософських проблем.

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума балів з усіх видів перевірки якості навчальної роботи.

Розподіл балів між видами навчальної роботи:

Оцінювання навчальних досягнень студента за видами навчальної роботи									
Семінарські заняття								Співбесіда	Сума (залік)
T.1	T.2	T.3	T.4	T. 5	T.6	T. 7	T.8	60	100
5	5	5	5	5	5	5	5		
40									

Сумарна кількість балів виставляється за шкалами оцінювання: столальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться у письмовій формі (контрольна форма запитань) з оцінюванням за стобальною шкалою.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна :

1. Адорно Т. Избранное: социология музыки. Санкт-Петербург: Университетская книга, 1999. 444 с.
2. Алексеев Э. Молодёжь и музыка сегодня. *Социальные функции искусства и его видов*. Москва: ОГИ, 1980. С.210–248.
3. Алексеев-Яковлев А. Музыкальные фестивали. Москва: Веха, 2006. 129 с.
4. Алемасова Н. Франдрайзинг как способ реализации стратегий и финансовых целей в сфере музыкальной индустрии. *Молодой ученый*. 2012. № 12. С. 167–171.
5. Ансерме Э. Беседы о музыке. Ленинград: Музыка, 1976. 104 с.
6. Арановский М. Синтаксическая структура мелодии. Москва: Музыка, 1991. 320 с.
7. Асафьев Б. Путеводитель по концертам. Москва: Музыка, 1978. 199 с.
8. Барабаш Г. Организация музыкальных праздников. Москва: Знание, 2006. 212 с.
9. Белик А. Культурология. Антропологические теории культур. Москва: РГГУ, 1999. 242 с.
10. Белоблоцкий Н. Маркетинг музыкальных фестивалей. *Art-менеджер*. 2003. № 2. С. 20–25.
11. Бенифанд А. Праздники: сущность, история, современность. Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 1986. 140 с.
12. Бетехтин В. Современная концертная организация: формы деятельности и пути развития. *Справочник руководителя учреждения культуры*. 2003. № 6. С. 31–36.
13. Бочкарёв Л. Психология музыкальной деятельности. Москва: Институт психологии РАН, 1997. 352 с.
14. Булез П. Творчество, техника и язык. *Ното musicus*: альманах музыкальной психологии. Москва: МГК им. П. Чайковского, 1999. С. 55–60.
15. Вартанов А. Изменение функций художественной культуры под влиянием технического прогресса. *Социальные функции искусства и его видов*. Москва, 1980. С. 32–40.
16. Васильев К. Организация фестивалей. Москва: Веха, 2007. 156 с.
17. Виткалов В. Українська культура: сторінки історії XX століття: монографія. Рівне: Вертекст, 2004. 640 с.
18. Войтковский С. Основы менеджмента и проектный менеджмент в искусстве. Москва: Изд-во: НАМ - ИЗДАТ, 2000. 128 с.
19. Герасимова А. Музыка и духовное творчество. *Вопросы философии*. 1995. № 6. С. 87–98.
20. Глебов И. Ценность музыки. *De Musica*. № 5. С. 19.

21. Дальхауз К. «Новая музыка» как историческая категория. *Музыкальная академия*. 1996. № 3–4. С. 22–26.
22. Дальхауз К. Музыкознание как социальная система. *Советская музыка*, 1988. № 3. С. 109–116.
23. Дальхауз К. О ценностях и истории в исследовании искусства. *Вопросы философии*. 1999. № 9. С. 14–17.
24. Ерасов Б. Социальная культурология. Москва: Аспект-Пресс, 2000. Изд. 3-е. 592 с.
25. Ионин Л. Социология культуры. Москва: Издательский дом ГУ ВШЭ, 2004. 428 с.
26. Кармин А. Культурология. Санкт-Петербург: Лань, 2003. 926 с.
27. Корнеева С. Музыкальный менеджмент: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Музыкальный менеджмент». Москва: ЮНИТИ–ДАНА, 2006. 303 с.
28. Лосев А. Диалектика мифа. *Философия. Мифология. Культура*. Москва: Политиздат, 1991. С. 21–185.
29. Медушевский В. Какая наука нужна музыкальной культуре. *Советская музыка*. 1977. № 12. С. 78–84.
30. Медушевский В. О роли музыкознания в современной культуре. *Советская музыка*. 1982. № 5. С. 51–54.
31. Орлов Г. Структурная функция времени в музыке (исполнение и импровизация). *Вопросы теории и эстетики музыки*. Вып. 13. Ленинград: Музыка, 1974. С. 32–57.
32. Орлова Э. Введение в социальную и культурную антропологию. Москва: МГИК, 1994. 214 с.
33. Сохор А. Музыка – культура – музыкальная культура. *Советская музыка*. 1978. № 3. С. 83–86.
34. Сохор А. Музыка и общество. Москва: Знание, 1972. 47 с.
35. Сохор А. Социология и музыкальная культура. Москва: Советский композитор, 1975. 202 с.
36. Хейзинга Й. Homo Ludens. Москва: Изд. группа «Прогресс-академия», 1992. 464 с.
37. Чередниченко Т. Музыка в истории культуры. Долгопрудный: Аллегро-пресс, 1994. 430 с.

Додаткова :

38. Ермаш Г. Искусство как творчество. Москва: Искусство, 1972. 228 с.
39. Ерошенков И. Культурно-досуговая деятельность в современных условиях. Москва: НГИК, 2004. 32 с.
40. Каган М. Социальные функции искусств. Ленинград: Знание, 1978. 36 с.
41. Кисилева Т. Красильников Ю. Основы социально-культурной деятельности: Учебное пособие. Москва: Издательство МГУК, 1995. 136 с.
42. Колесин И. Подходы к изучению социокультурных процессов. *Социологические исследования*. 1999. № 1. С. 130–136.

43. Конен В. Третий пласт: Новые массовые жанры в музыке XX века. Москва: Музыка, 1994. 160 с.
44. Крючкова В. Социология искусства и модернизм. Москва: Изобразительное искусство, 1979. 216 с.
45. Лобанова М. Музыкальный стиль и жанр: история и современность. Москва: Советский композитор, 1990. 312 с.
46. Мерриам А. Антропология музыки. *Homo musicus*: Альманах музыкальной психологии. Москва: МГК, 1999. 180 с.
47. Миронова Н. Об элитарности музыкального образования. *Музыка, мысль, творчество*: у истоков традиций. Москва: МГК, 1998. С. 151–175.
48. Паксина Е. Социокультурные функции фестиваля искусств. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 1. С. 18–24.
49. Петров Ю. Художественная жизнь общества как объект социологии искусства. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1980. 234 с.
50. Семёнов В. Искусство как межличностная коммуникация. Санкт-Петербург: Изд-во СПбГУ, 1995. 200 с.
51. Семчишин М. Тисяча років української культури. Київ: Друга ріка, 1993. 560 с.
52. Столович Л. Жизнь–творчество–человек: Функции художественной деятельности. Москва: Политиздат, 1985. 415 с.
53. Тарасті Э. Музыка как знак и как процесс. *Homo musicus*: Альманах музыкальной психологии. Москва: МГК, 1999. С. 61–78.
54. Українська музична культура: від джерел до сьогодення: монографія / Упоряд. О. Сердюк, О. Уманець, Т. Слюсаренко. Харків: Основа, 2002. 400 с.
55. Філіпчук Н. Професійні функції майбутнього музиканта-педагога. *Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей*: зб. матеріалів XI Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької. Київ, 2016. С. 255–258.
56. Холопова В. Музыка как вид искусства. Москва: НТЦ Консерватория, 1994. 262 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

57. Герасимова И. Музыкальное понимание. [URL]: <http://www.philosophy.ru/iphras/library/evoluti.html#110>
58. Олексюк О., Ткач М. Форми і методи організації музично-педагогічного процесу у вищих школі. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/19667481.pdf>
59. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. Київ: МА УП, 2002. 256 с. Режим доступу: http://chitalka.info/gp_07/gp_07index.htm
60. Секретова Л. Технологические основы социально-культурной деятельности. Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/3048353/page:4/>
61. Воробьева И. Образовательные технологии в социально-культурной деятельности. Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/287806/>

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС (СТИСЛИЙ ВИКЛАД)

Тема 1. Природа музичного мистецтва

1. Музика як соціокультурний феномен.
2. Структура сучасної музичної культури.

Література:

1. Глебов И. Ценность музыки. *De Musica*. № 5. С. 19.
2. Сохор А. Музыка – культура – музыкальная культура. *Советская музыка*. 1978. № 3. С. 83–86.
3. Чередниченко Т. Музыка в истории культуры. Долгопрудный: Аллегро-пресс, 1994. 430 с.

Інформаційний блок:

Під музичною культурою суспільства розуміють єдність музики і її соціального функціонування. Це складна система, в яку входять:

- 1) музичні цінності, створені чи збережені в певному суспільстві;
- 2) всі види діяльності, дотичні до створення, збереження, відтворення, розповсюдження, сприйняття і використання музичних цінностей;
- 3) всі суб'єкти такого роду діяльності разом з їх знаннями, навичками і іншими засобами, що забезпечують її успіх;
- 4) всі заклади і соціальні інститути, а також інструменти і обладнання, що обслуговують цю діяльність.

Музична культура суспільства поділяється на професійну і непрофесійну (самодіяльну у широкому розумінні). В професійній музичній культурі розрізняють галузі, пов'язані з письмовою та усною традиціями, а в непрофесійній – фольклор, неорганізоване аматорство і організоване (самодіяльність у вузькому розумінні). Специфіка кожної з цих галузей визначається сукупністю специфічних соціологічних та естетичних ознак. В кожній галузі спостерігається поєднання тих чи інших функційно різних сфер музичної культури суспільства: творчості, виконавства, розповсюдження

музики і її сприйняття. До цих основних сфер дотичні додаткові: музична критика і музична наука (музикознавство), управління музичною культурою.

Тема 2. Соціокультурні фактори сучасного музичного мистецтва

1. Раціональне й ірраціональне як детермінанта сучасної музики.
2. Вплив науково-технічних перетворень на музику.
3. Соціокультурні особливості дегуманізації сучасного музичного мистецтва.

Література:

1. Адорно Т. Избранное: социология музыки. Санкт-Петербург: Университетская книга, 1999. 444 с.
2. Булез П. Творчество, техника и язык. Номо musicus: альманах музыкальной психологии. Москва: МГК им. П. Чайковского, 1999. С. 55–60.
3. Вартанов А. Изменение функций художественной культуры под влиянием технического прогресса. Социальные функции искусства и его видов. Москва, 1980. С. 32–40.
4. Дальхауз К. «Новая музыка» как историческая категория. *Музыкальная академия*. 1996. № 3–4. С. 22–26.
5. Каган М. Социальные функции искусств. Ленинград: Знание, 1978. 36 с.

Інформаційний блок:

Європейська музика сучасності відображає складний і тривалий процес музичного розвитку в усьому розмаїтті стилів, жанрів, форм, технік. Як вияв художньої культури вона віддзеркалює раціональний, системний і упорядкований світ людського буття, а також ірраціональний світ людської свідомості, в якому панує хаос, безсистемність, ірраціональне ставлення до дійсності.

За своєю суттю музичне мистецтво ірраціональне, чуттєве, непередбачуване. Саме це сприяє його комунікативному впливу на публіку, передаючи певні емоції в ланцюжку композитор – виконавець – слухач. Логічний, раціональний аспект музичної творчості проявляється у структурній

організації композицій, впровадженні технічних засобів, використанні різноманітних технік та новаторських технологій.

Сучасні комп'ютерні технології (MIDI-секвенсери, віртуальні синтезатори) дозволяють композиторам візуалізувати звукообразні ідеї у вигляді символів, організованих у графічні фрагменти, які наочно передають звукову ауру простору через теситурну, темброву і фактурну організацію музики (графічну партитуру, сонограму або спектрограму).

Сучасне мистецтво базується на динамічній трансформації суспільних відносин. Відчуження особистості в суспільстві відтворюється в дегуманізації мистецтва, яке набирає контркультурного характеру. Основною рисою сучасного мистецтва є протест проти стандартизованого суспільства споживання, лейтмотивом цього мистецтва є руйнування обивательських стереотипів. Антигуманне мистецтво – відображення антигуманних суспільних реалій, воно символізує кінець попередньої індустріальної епохи.

Європейська музика у XX-XXI ст. прийшла до можливості відображення і вираження образів світу, почуттів, психологічних станів людини в найрізноманітніших формах їх маніфестацій. Відповідно, неабиякої актуальності набуває завдання стосовно систематизації, диференціації, кодифікації попередніх здобутків світової музичної культури і характеристики музики з точки зору її впливу на людину, на суспільне буття тощо. Музика в її фундаментальних жанрах серйозного та популярного мистецтва, яка є найефективнішою формою впливу на людину, на формування відповідного культурного середовища покликана згладити складності такого переходу і закласти фундамент нової, насамперед духовно оновленої, культурної формації.

Тема 3. Соціокультурні особливості розвитку сучасної української музичної культури

1. Засади розвитку національної музичної культури до 1991 р.
2. Прикмети українського музичного мистецтва періоду незалежності держави.

Література:

1. Виткалов В. Українська культура: сторінки історії XX століття: монографія. Рівне: Вертекст, 2004. 640 с.
2. Українська музична культура: від джерел до сьогодення: монографія / Упоряд. О. Сердюк, О. Уманець, Т. Слюсаренко. Харків: Основа, 2002. 400 с.
3. Корній Л., Сюта Б. Українська музична культура. Погляд крізь віки. Київ: Музична Україна, 2014. 592 с.

Інформаційний блок:

Музичне мистецтво України є складовою європейської музичної культури, хоча на його історичний розвиток мала чималий вплив і культура Сходу. Важливим фактором, який протягом віків гальмував природній розвиток питоми української професійної музичної культури, було бездержавне існування українського народу та розділення української території між більш сильними державами-сусідами (Річчю Посполитою, Росією, Австро-Угорщиною). Це зумовило специфіку музичного розвитку України в цілому та її регіонів зокрема. Перебування у складі різних державних утворень зумовило включення різних виявів української музичної творчості до системи художньої культури метрополій через певну адаптацію, іноді – поглинання. Водночас усвідомлення окремішності, єдності української нації дало змогу творчо «переплавити» іноземні впливи на українську музичну культуру, не нівелювавши національної основи. Нерівномірність музичного розвитку різних теренів України відіграла взаємодоповнювальну роль в історичній перспективі, формуючи самобутнє обличчя українського музичного мистецтва.

Можна виокремити плеяду визначних українських митців, творчість яких в різні історичні періоди була виразником української музичної культури, хоча розвивалася в умовах національного гноблення української нації, серед яких найбільш відомими є М. Дилецький, М. Березовський, А. Ведель, Д. Бортнянський, М. Вербицький, І. Лаврівський, С. Гулак-Артемівський, М. Лисенко, Д. Січинський, О. Нижанківський та ін. Постать М. Лисенка в

українській музиці співставна із постаттю Т. Шевченка в українській літературі, а синергія їх творчих зусиль, виявлена у циклі музичних творів М. Лисенка «Музика до «Кобзаря», стала соціокультурною квінтесенцією українського національного духу в музиці того періоду. Значну роль у музичній культурі українців на межі XIX-XX століть відігравали музичні товариства, аматорські хорові колективи, які діяли без державної підтримки на ентузіазмі провідних музичних діячів, більшість з яких мала богословську освіту.

Час Української революції (1917-1921) дав можливість яскравого творчого самовираження М. Леонтовичу, К. Стеценку, О. Кошицю та іншим українським митцям. Непростими були обставини творчості українських композиторів та виконавців у радянський період, коли обмеження національного самовираження (прерогатива слів «Батьківщина», «Вітчизна» над словом «Україна», зведення питома українського вияву в музичній творчості до примітиву, «шароварщини») поєднувалося з ідеологічним тиском. Поза тим, і в цих умовах проявилось гроно визначних особистостей, які внесли свій вклад у розвиток української музичної культури: Б. Лятошинський, Л. Ревуцький, В. Косенко, С. Людкевич, М. Колесса та ін. А у 60-ті роки XX ст. розпочалася творча діяльність композиторів нового покоління (М. Скорика, Л. Грабовського, В. Сильвестрова, Є. Станковича, Л. Дичко), які кращими своїми творами заклали основу сучасної української музики, звільненої від нав'язаних владними структурами догм і обмежень.

Тема 4. Соціокультурні аспекти музичної педагогіки

1. Організаційні форми музичної педагогіки.
2. Структура музично-педагогічного процесу.
3. Функції музиканта-педагога.

Література:

1. Алексеев Э. Молодёжь и музыка сегодня. *Социальные функции искусства и его видов*. Москва: ОГИ, 1980. С.210–248.

2. Миронова Н. Об элитарности музыкального образования. *Музыка, мысль, творчество: у истоков традиций*. Москва: МГК, 1998. С. 151–175.
3. Філіпчук Н. Професійні функції майбутнього музиканта-педагога. *Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей*: зб. матеріалів XI Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької. Київ, 2016. С. 255–258.
4. Олексюк О., Ткач М. Форми і методи організації музично-педагогічного процесу у вищій школі. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/19667481.pdf>

Інформаційний блок:

Базовими формами організації музично-педагогічного процесу у вищій школі виступають навчальна (лекційно-семінарські заняття), квазіпрофесійна (проектування, ігрові форми і методи), навчально-професійна (педагогічна практика, навчально-дослідна робота) діяльності. Проміжними є будь-які форми – як традиційні, так і нові, що відповідають змісту навчання на кожному його етапі та поставленим завданням. У ролі організаційних форм як способів організації взаємопов'язаної діяльності викладачів та студентів (власне навчальної, квазіпрофесійної, навчально-професійної) виступають індивідуальна, парна, групова, колективна форми. Результат навчальної діяльності визначається ефективністю цілеспрямованої інтелектуальної та емоційної взаємодії основних суб'єктів педагогічного процесу: викладача та студента.

До комплексу професійних функцій музиканта-педагога входять: інформаційна, організаційна, комунікативна, орієнтовна, розвивальна, конструктивна, дослідницька і артистична функції. Наведений комплекс професійних функцій майбутнього музиканта-педагога передбачає опору на гуманістичні цінності, розвиток у своїх вихованців світоглядних орієнтирів крізь призму гуманістичного світогляду, виховання у них естетичного світосприйняття.

Тема 5. Соціокультурні аспекти феномену музичної мови.

1. Музична мова в контексті знаково-мовної теорії.
2. Системність музичної мови.
3. Комунікативність музичної мови в культурі.

Література:

1. Арановский М. Синтаксическая структура мелодии. Москва: Музыка, 1991. 320 с.
2. Коженкова А. С. Знаковая природа музыки. *Молодой ученый*. 2012. № 1. Т. 2. С. 159-162.
3. Семёнов В. Искусство как межличностная коммуникация. Санкт-Петербург.: Изд-во СПбГУ, 1995. 200 с.
4. Тарасты Э. Музыка как знак и как процесс. *Homo musicus*: Альманах музыкальной психологии. Москва: МГК, 1999. С. 61–78.
5. Холопова В. Музыка как вид искусства. Москва: НТЦ Консерватория, 1994. 262 с.

Інформаційний блок:

У музичному творі знак виконує певні функції: пробуджує уявлення і думки про явища світу, виражає емоційно-оціночне ставлення, діє на механізми сприйняття, вказує на зв'язок із іншими знаками. Знак є центральною ланкою комунікації, його ціллю є передача інформації естетичного характеру, передача художнього образу. В загальносеміотичній термінології ця спрямованість знаку на комунікативну функцію виражається у таких властивостях, як зумовленість і двосторонність. Цей дуалізм виявляється у «виражальному плані» і «змістовому плані» знаку. Матеріальна сторона знаку постає у «виражальному плані» – мовному змісті, адресованому суб'єктом іншим особам в акустичній формі знаку, «змістовий план» виявляє виражально-сенсову суть музики для самого суб'єкта. Якщо у вербальному вияві «змістовий план» залишається для суб'єкта незмінним, узагальненим, то в художній комунікації обидві сторони знаку динамічні, оскільки для підтримки мистецького впливу на слухача

виконавець має постійно підживлювати свій «змістовий план» новими емоційними враженнями.

Тема 6. Музична мова як відображення соціокультурного коду епохи.

1. Художня картина світу і стилістичні особливості музичної мови.
2. Універсум часу в музиці.
3. Музика в соціокультурному бутті.

Література:

1. Бахтизина Д. И. Время в музыке. *Вестник Омского университета*. 2009. № 4. С. 30–33.
2. Дальхауз К. Музыкознание как социальная система. *Советская музыка*, 1988. № 3. С. 109–116.
3. Лобанова М. Музыкальный стиль и жанр: история и современность. Москва: Советский композитор, 1990. 312 с.
4. Орлов Г. Структурная функция времени в музыке (исполнение и импровизация). *Вопросы теории и эстетики музыки*. Вып. 13. Ленинград: Музыка, 1974. С. 32–57.
5. Чередниченко Т. Музыка в истории культуры. Долгопрудный: Аллегро-пресс, 1994. 430 с.

Інформаційний блок:

Картина світу, створювана художниками кожної епохи, наочно представляє для всіх враження, образи, що виникають у людей цього часу при їх спільному взаємодії з одними і тими ж фрагментами дійсності. Вона виражає колективні уявлення про те, якою мірою навколишній світ освоєний людиною, відокремлює знайомі, звичні речі і явища від тих, які не завжди зрозумілі і тому можуть таїти в собі небезпеку. У будь-якому образі, що входить у зміст художньої картини світу, міститься явна і прихована інформація не тільки про властивості середовища, вже виявлені та зафіксовані, але і про такі, які хотілося б знайти. Кожна культура створює свою уявну реальність, висловлюючи в ній світосприйняття своїх носіїв. Образи, що представляють бажаний стан світу,

дозволяють зв'язати минуле і сьогодення, сьогодення і майбутнє як окремих народів, так і людства в цілому.

Музична мова у семіотичному аспекті постає як знакова система незображального характеру. Музика як мистецтво організації музичних звуків володіє своїм арсеналом моделювання художньої картини світу, адже експресивно-виконавські засоби музичної виразності мають незвичайну силу впливу і є могутніми факторами формування різних інтонаційних образів. Стилiстику музичної мови визначають три сфери засобів музичної виразності:

- 1) лексичні та синтаксичні інтонаційно-мовні засоби;
- 2) композиційні інтонаційно-мовні засоби /функційні/;
- 3) засоби експресії інтонаційного мовлення.

Музика є часовим мистецтвом, але час у ній визначається не астрономічними кількісними рамками, а інтенсивністю інтонаційних процесів. Парадоксальність відчуття при слуханні музики виникає через те, що, з одного боку, музика сприймається як тривале теперішнє, що створює відчуття зупинки часу, а з другого – безперервний рух породжує відчуття плинності часу, чому сприяє сама процесуальність музики. Поєднання динаміки і статичності в музиці робить її унікальним явищем у світі мистецтва.

Тема 7. Соціокультурні функції музичного мистецтва.

1. Експресивна, сигнально-комунікативна функції.
2. Пізнавальна, сугестивна функції музики.
3. Ціннісно-орієнтаційна та гедоністична функції.

Література:

1. Каган М. Социальные функции искусств. Ленинград: Знание, 1978. 36 с.
2. Колесникова Н. Два полюса музыки. Режим доступа: http://culturolog.ru/index2.php?option=com_content&task=view&id=3123&pop=1&page=0&Itemid=81

3. Столович Л. Жизнь–творчество–человек: Функции художественной деятельности. Москва: Политиздат, 1985. 415 с.
4. Холопова В. Музыка как вид искусства. Москва: НТЦ Консерватория, 1994. 262 с.

Інформаційний блок:

Зміст музичної культури як особливої сфери духовного життя суспільства не можна звести тільки до музики. Це не просто частина певної цілісності – культури взагалі, що складається з низки елементів. Музична культура – це життя всього суспільства і окремого його представника, розглянута в її історичній ретроспективі через призму мистецтва звуків. Музична культура виявляється найвищою мірою вписана у соціокультурний контекст кожної окремої епохи. Virізняючись дивовижною чутливістю і точністю у фіксації найдрібніших деталей і відтінків мінливого світу, музична культура в результаті перетворюється в узагальнено-художню, звукову картину побаченого, почутого, відчутого і пережитого.

Однак музика – це не просто дзеркало, що відображає ідеї і емоції, вона наділена надзвичайною силою і могутніми засобами впливу на людину і її внутрішній світ.

Як один із видів мистецтва музика вирішує всі властиві йому завдання: ціннісні, морально-етичні, духовні. Спрямована як на суспільство в цілому, так і на окрему людину, музична культура виконує і важливу соціально-психологічну роль, вона є інструментом формування світовідчуття і світогляду особистості. Залежно від того, яким суспільним силам слугує музичне мистецтво, які художні тенденції розвиває, воно може бути потужним гармонізуючим засобом в найбільш важливих точках взаємодії людини зі світом і з собою, або, навпаки, засобом, що пригнічує у ній людське начало.

В науковій літературі знаходимо різні підходи до визначення соціокультурних функцій музичного мистецтва, основними з яких є експресивна, сигнально-комунікативна, пізнавальна, сугестивна, ціннісно-орієнтаційна та гедоністична функції. Також музиці властиві так звані

прикладні, або службові функції. Одна з них – прагматична, коли музика відіграє не стільки естетичну, скільки життєво-практичну роль (в медицині, дизайні тощо).

Тема 8. Семіотика музичного фестивалю як форма культури.

1. Фестиваль як форма культури.
2. Соціокультурні функції музичного фестивалю.
3. Структура фестивалю: семантика, синтактика, прагматика.

Література:

1. Алексеев-Яковлев А. Музыкальные фестивали. Москва: Веха, 2006. 129 с.
2. Белоблоцкий Н. Маркетинг музыкальных фестивалей. *Art-менеджер*. 2003. № 2. С. 20–25.
3. Бенифанд А. Праздники: сущность, история, современность. Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1986. 140 с.
4. Васильев К. Организация фестивалей. Москва: Веха, 2007. 156 с.
5. Николаева П. Семантика фестиваля как формы праздничной культуры: дис. канд. культурологии 24.00.01. Краснодар, 2010. 229 с. Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/semiotika-festivalya-kak-formy-prazdnichnoi-kultury#ixzz5gfSPUgoM>
6. Паксина Е. Социокультурные функции фестиваля искусств. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 1. С. 18–24.

Інформаційний блок:

Фестиваль як форум міжкультурного значення – це універсальна форма глобального культуротворчого процесу, яка постає одночасно способом рефлексії культури в її різноманітті і засобом генерації нової культури, здатної відповідати потребам міжнародного співтовариства.

Багатофункційність і багатогранність фестивалю зумовлюють його універсальність в сучасній культурі святкувань. Через форму фестивалю реалізуються принципово різні види святкувань. Фестивалі професійного

мистецтва реалізують камерний тип свята. Урочистий, сміховий і площадний типи святкувань, залежно від теми і сценарію, реалізуються в фестивалях самодіяльного мистецтва і мішаних фестивалях. Отже, фестиваль задовольняє соціокультурні потреби всіх груп суспільства.

Особливістю комплексу функцій фестивалю є, по-перше, те, що він успадковує специфічні функції, притаманні святу як первісній формі культури, що підтверджує прямий родовий зв'язок фестивалю з різноманітними масовими святкуваннями попередніх епох, і дозволяє говорити про фестиваль як одну з основоположних, незмінно відновлюваних форм людської культури. По-друге, унікальність функцій фестивалю проявляється в їх різноманітності, гармонічній взаємодії і ефективній реалізації в рамках конкретної форми культури.

До стійких семіотичних ознак структури фестивалю в рамках соціокультурної динаміки належать: 1) відкриття; 2) демонстрація досягнень в якійсь сфері, у т. ч. у мистецтві (музиці, образотворчому мистецтві, театрі, балеті, кіно і т. п.); народній творчості (ремеслах, хореографії, співу і т. п.); 3) закриття (як відкриття, так і закриття фестивалю може відбуватися у формі концерту). До рухомих семіотичних ознак, які забезпечують процес деавтоматизації, в якій сама структура фестивалю виявляється носієм певної інформації, можна віднести конкурс творчих досягнень, ярмарок, ходу, карнавал, майсер-клас і т. п.

Семіосфера фестивалю вбирає в себе як вербальні (зумовлені лінгвістичною складовою фестивалю: його назва, базовий слоган та ін.), візуальні (елементи зовнішнього антуражу: емблеми, костюми, декорації, бутафорію, прапори і т. п.), аудіальні (музична складова фестивалю: позивні, гімн і т. п.), так і умоглядні знаки-символи (відтворені в уяві глядацької і/чи слухацької аудиторії на рівні концепту), які функціонують в безперервному зв'язку і взаємозв'язку.

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Соціокультурна діяльність в галузі професійного музичного мистецтва

1. На основі аналізу праць Ж.-Р. Дюмазедьє обґрунтуйте ідею «цивілізації дозвілля», яка фіксує зміну життєвих орієнтацій щодо дозвілля як самодостатню сферу життєдіяльності суспільства.
2. Розкрийте ознаки соціокультурної діяльності як самостійної системи та підсистеми духовного життя суспільства.
3. Поміркуйте, які критерії є визначальними при ідентифікації певної музичної продукції як професійної та художньо вартісної.

Література:

1. Герасимова А. Музыка и духовное творчество. *Вопросы философии*. 1995. № 6. С. 87–98.
2. Ионин Л. Социология культуры. Москва: Издательский дом ГУ ВШЭ, 2004. 428 с.
3. Сохор А. Музыка и общество. Москва: Знание, 1972. 47 с.
4. Ермаш Г. Искусство как творчество. Москва: Искусство, 1972. 228 с.
5. Кисилева Т., Красильников Ю. Основы социально-культурной деятельности: Учебное пособие. Москва: Издательство МГУК, 1995. 136 с.

Тема 2. Становлення соціокультурної діяльності в Україні: історичний огляд

1. Визначте чинники, які вплинули на культурні процеси та зародження основ просвітництва в Київській Русі.
2. Назвіть дотичні до музичного мистецтва культурно-просвітницькі товариства у Галичині другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

3. Охарактеризуйте динаміку музичних процесів радянської доби та періоду незалежності України.

Література:

1. Семчишин М. Тисяча років української культури. Київ: Друга ріка, 1993. 560 с.
2. Бокань В., Польовий В. Історія культури України. Київ: МАУП, 2002. 256 с. Режим доступу: http://chitalka.info/gp_07/gp_07index.htm

Тема 3. Суб'єкти соціокультурної діяльності в музичному мистецтві

1. Проаналізуйте діяльність соціокультурних інститутів у сучасній Україні.
2. Визначте роль засобів масової інформації та комунікації у формуванні естетичних смаків та просуванні тої чи іншої художньої продукції.
3. Обґрунтуйте значення сім'ї як соціокультурного інституту музичної діяльності.
4. Перелічіть умови, необхідні для успішного функціонування музичного колективу як суб'єкта соціокультурної діяльності.

Література:

1. Адорно Т. Избранное: социология музыки. Санкт-Петербург.: Университетская книга, 1999. 444 с.
2. Бенифанд А. Праздники: сущность, история, современность. Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1986. 140 с.
3. Бетехтин В. Современная концертная организация: формы деятельности и пути развития. *Справочник руководителя учреждения культуры*. 2003. № 6. С. 31–36.
4. Бочкарёв Л. Психология музыкальной деятельности. Москва: Институт психологии РАН, 1997. 352 с.

5. Хейзинга Й. Homo Ludens. Москва: Изд. группа «Прогресс-академия», 1992. 464 с.
6. Петров Ю. Художественная жизнь общества как объект социологии искусства. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1980. 234 с.
7. Столович Л. Жизнь—творчество—человек: Функции художественной деятельности. Москва: Политиздат, 1985. 415 с.

Тема 4. Технологічні основи соціокультурної діяльності в музичному мистецтві

1. Розкрийте значення поняття «технологія» стосовно соціокультурної музичної практики.
2. Перелічіть відомі вам освітні технології та дайте їм коротку характеристику.
3. Висвітліть можливості застосування управлінських технологій в музичній діяльності.

Література:

1. Войтковский С. Основы менеджмента и проектный менеджмент в искусстве. Москва: НАМ - ИЗДАТ, 2000. 128 с.
2. Колесин И. Подходы к изучению социокультурных процессов. *Социологические исследования*. 1999. № 1. С. 130–136.
3. Секретова Л. Технологические основы социально-культурной деятельности. Режим доступа: <https://studfiles.net/preview/3048353/page:4/>
4. Воробьева И. Образовательные технологии в социально-культурной деятельности. Режим доступа: <https://www.twirpx.com/file/287806/>

Тема 5. Функції соціокультурної діяльності в музичному мистецтві

1. Розкрийте соціокультурні функції музичного мистецтва.
2. Порівняйте співдію комунікативної та інформаційно-просвітницької функцій соціокультурної діяльності.

3. Окресліть можливості культуротворчої дієвості музичного мистецтва.

Література:

1. Каган М. Социальные функции искусств. Ленинград: Знание, 1978. 36 с.
2. Кисилева Т., Красильников Ю. Основы социально-культурной деятельности: Учебное пособие. Москва: Издательство МГУК, 1995. 136 с.
3. Паксина Е. Социокультурные функции фестиваля искусств. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 1. С. 18–24.
4. Семёнов В. Искусство как межличностная коммуникация. Санкт-Петербург: Изд-во СПбГУ, 1995. 200 с.
5. Герасимова И. Музыкальное понимание. [URL]: <http://www.philosophy.ru/iphras/library/evoluti.html#110>

Тема 6. Музичний менеджмент – феномен сучасної української музичної дійсності

1. Поясніть основи функціонування сучасної музичної індустрії.
2. Охарактеризуйте стан менеджменту академічної музики в сучасній Україні.
3. Наведіть приклади успішних міжнародних проєктів у сфері народної музики.

Література:

1. Алемасова Н. Франдрайзинг как способ реализации стратегий и финансовых целей в сфере музыкальной индустрии. *Молодой ученый*. 2012. № 12. С. 167–171.
2. Барабаш Г. Организация музыкальных праздников. Москва: Знание, 2006. 212 с.
3. Белоблоцкий Н. Маркетинг музыкальных фестивалей. *Art-менеджер*. 2003. № 2. С. 20–25.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Розкрити особливості музики як соціокультурного явища, найбільш значущі та характерні соціокультурні фактори, які впливають на музичне мистецтво сучасності. З'ясувати місце музики в сучасній музичній культурі.
2. Виявити вплив раціоналістичних, ірраціоналістичних тенденцій у творчій діяльності на сучасне музичне мистецтво.
3. Здійснити аналіз процесів розвитку музичного мистецтва під впливом технічного прогресу. Розкрити характер і механізм дегуманізації як елітарних (у художньо-естетичному аспекті – з позиції автора), так і масових (у соціальному аспекті – з позиції споживача) форм сучасного музичного мистецтва.
4. Виокремити вплив глобалізаційних процесів на сучасну музичну культуру.
5. Увиразнити процес розвитку української музики як цілісного явища, виявити його національні особливості; систематизувати події української загальнодоступної музики на сучасному етапі.
6. Виокремити соціокультурний контекст музики як основи змісту музично-педагогічного процесу, соціальну мету музичної педагогіки.
7. Охарактеризувати структуру діяльності музиканта-педагога (за М. Каганом) – пізнавальна, ціннісно-організаційна, перетворювальна, комунікативна та функції музиканта-педагога (інформаційна, комунікативна, орієнтовна, розвивальна, конструктивна, дослідницька, артистична).
8. Виокремити функції соціокультурної діяльності в музичному мистецтві.
9. Виявити соціокультурні аспекти феномену музичної мови. Означити музичний твір як своєрідну модель універсуму. Розкрити сутність музичної мови як елементу комунікації в сучасній культурі.

10. Розкрити експресивну, сигнально-комунікативну, пізнавальну, сугестивну, ціннісно-орієнтаційну та гедоністичну функції музичного мистецтва.
11. Окреслити значущість музичного фестивалю як універсальної форми культуротворчого процесу. Виокремити та схарактеризувати соціокультурні функції фестивалю: іманентну, інтеграційно-диференціюючу, просвітницьку, естетичну, релаксину та ін.

ЗАВДАННЯ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте музичну діяльність як процес створення і виконання художньої продукції.
2. Розкрийте культурний та соціальний аспекти поняття «соціокультурна діяльність».
3. Розкрийте суть людини як істоти природної, соціальної і культурно-історичної.
4. Висвітліть роль засобів масової інформації у розвитку соціокультурної сфери суспільства.
5. Порівняйте динаміку музичних процесів радянської доби та періоду незалежності України.
6. Окресліть соціальні і культурні детермінанти формування особистості.
7. Розкрийте значення соціокультурної діяльності як сукупності педагогічних технологій.
8. Визначте можливості використання культуротворчих технологій (арт-менеджмент технології, мобільні технології, технології творчого пошуку, технології художнього втілення та ін.) у різних видах музичної діяльності.
9. Поясніть значення дефініції «музична терапія». Як вона співвідноситься з рекреативною функцією музичного мистецтва?
10. Висвітліть ціннісний контекст музичної культури.

11. Окресліть функції музичного менеджера.
12. Назвіть основні проблеми менеджменту академічної музики в Україні.

ЗАВДАННЯ ДО ЗАЛІКУ ЗА ТАЛОНОМ № 2 ТА № К

1. Висвітліть значення музики як соціокультурного феномена.
2. Якою є структура сучасної музичної культури?
3. Раціональне й ірраціональне як детермінанти сучасної музики.
4. Як науково-технічні перетворення впливають на музику?
5. У чому полягають соціокультурні особливості дегуманізації сучасного музичного мистецтва?
6. На чому ґрунтувалися засади розвитку національної музичної культури до 1991 р.?
7. Чим характеризується українське музичне мистецтво періоду незалежності держави?
8. Якими є організаційні форми музичної педагогіки?
9. Що входить до структури музично-педагогічного процесу?
10. У чому полягають функції музиканта-педагога?
11. Музична мова в контексті знаково-мовної теорії.
12. Про що свідчить системність музичної мови?
13. Яке значення має комунікативність музичної мови в культурі?
14. Як стилістичні особливості музичної мови відображають художню картину світу?
15. Яким постає універсум часу в музиці?
16. Висвітліть значення музики в соціокультурному бутті.
17. Розкрийте соціокультурні функції музичного мистецтва.
18. Які ознаки характеризують фестиваль як форму культури?
19. Які соціокультурні функції притаманні музичному фестивалю?
20. Структура фестивалю: семантика, синтактика, прагматика.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Алегорія – художнє втілення явища, а також абстрактної ідеї в конкретному образі.

Архаїзація – занепад, перехід до ранніх, застарілих форм, зумовлений суспільно-історичними чинниками. У мистецтві архаїзація буває свідомою, маючи на меті повернення до джерел, пошуки “свіжої” образності.

Атрибуція – визначення достовірності мистецького твору, його автора, часу й місця появи на підставі аналізу стилістичних і технологічних особливостей.

Дегуманізація мистецтва – процес усунення із творів мистецтва “занадто людського”, орієнтованого на звичайне сприйняття, що передбачає відтворення життя “у формах самого життя”.

Детермінант – чинник, який визначає, обмежує; визначник.

Дихотомічність світу – концепція поділу світу на дві частини, сакральну і профанну.

Діяльність – специфічно людська, регульована свідомістю активність, зумовлена потребами і спрямована на пізнання і перетворення зовнішнього світу та людини.

Культуротворчі технології – це технології вивчення, збереження, відновлення, освоєння і використання культурних цінностей суспільства.

Музика – мистецтво, в якому переживання, настрої, ідеї виражаються сполученням звуків і тонів; твір цього мистецтва; сукупність таких творів.

Музична культура – це складна система, в яку входять музичні цінності, створені чи збережені в певному суспільстві; всі види діяльності, дотичні до створення, збереження, відтворення, розповсюдження, сприйняття і використання музичних цінностей; всі суб’єкти такого роду діяльності разом з їх знаннями, навичками і іншими засобами, що забезпечують її успіх; всі заклади і соціальні інститути, а також інструменти і обладнання, що обслуговують цю діяльність.

Музикотерапія (музична терапія) — це процес міжособистісного спілкування, у якому кваліфікований музикотерапевт застосовує музику та всі сторони її впливу — фізичну, емоційну, інтелектуальну, соціальну, естетичну і духовну — з метою покращення чи збереження здоров'я клієнта.

Музичний менеджмент — це соціокультурний різновид організації музичної діяльності. Загальнотеоретичні засади такого менеджменту включають технології системи управління та класифікацію їх методів: організаційні (у тому числі адміністративні), економічні та соціально-психологічні.

Педагогічна технологія — це системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодій, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти

Семіотика музики — один із напрямків сучасної семіотики мистецтва, що займається вивченням проблеми семіозису музичних знаків, витоками і процесом породження значення.

Соціокультура — складна гетерогенна система, яка включає різноманітні за своєю предметною і соціальною природою елементи (матеріально-технічні об'єкти, засоби праці і комунікації, матеріальні та духовні продукти, послуги, ідеологічні, мистецькі цінності, зразки і норми, відносини між людьми), які об'єднують людською діяльністю.

Фестиваль — масове святкове дійство, що включає огляд чи демонстрацію досягнень у певних видах мистецтва (музика, театр, кіно, естрада); вид подієвих туристичних ресурсів.

Художній образ — це особлива форма естетичного освоєння світу, за якої зберігається його предметно-чуттєвий характер, його цілісність.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна :

1. Адорно Т. Избранное: социология музыки. Санкт-Петербург: Университетская книга, 1999. 444 с.
2. Алексеев Э. Молодёжь и музыка сегодня. *Социальные функции искусства и его видов*. Москва: ОГИ, 1980. С.210–248.
3. Алексеев-Яковлев А. Музыкальные фестивали. Москва: Веха, 2006. 129 с.
4. Алемасова Н. Франдрайзинг как способ реализации стратегий и финансовых целей в сфере музыкальной индустрии. *Молодой ученый*. 2012. № 12. С. 167–171.
5. Ансерме Э. Беседы о музыке. Ленинград: Музыка, 1976. 104 с.
6. Арановский М. Синтаксическая структура мелодии. Москва: Музыка, 1991. 320 с.
7. Асафьев Б. Путеводитель по концертам. Москва: Музыка, 1978. 199 с.
8. Барабаш Г. Организация музыкальных праздников. Москва: Знание, 2006. 212 с.
9. Белик А. Культурология. Антропологические теории культур. Москва: РГГУ, 1999. 242 с.
10. Белоблоцкий Н. Маркетинг музыкальных фестивалей. *Art-менеджер*. 2003. № 2. С. 20–25.
11. Бенифанд А. Праздники: сущность, история, современность. Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1986. 140 с.
12. Бетехтин В. Современная концертная организация: формы деятельности и пути развития. *Справочник руководителя учреждения культуры*. 2003. № 6. С. 31–36.
13. Бочкарёв Л. Психология музыкальной деятельности. Москва: Институт психологии РАН, 1997. 352 с.
14. Булез П. Творчество, техника и язык. *Ното musicus*: альманах музыкальной психологии. Москва: МГК им. П. Чайковского, 1999. С. 55–60.
15. Вартанов А. Изменение функций художественной культуры под влиянием технического прогресса. *Социальные функции искусства и его видов*. Москва, 1980. С. 32–40.
16. Васильев К. Организация фестивалей. Москва: Веха, 2007. 156 с.
17. Виткалов В. Українська культура: сторінки історії ХХ століття: монографія. Рівне: Вертекст, 2004. 640 с.
18. Войтковский С. Основы менеджмента и проектный менеджмент в искусстве. Москва: Изд-во: НАМ - ИЗДАТ, 2000. 128 с.
19. Герасимова А. Музыка и духовное творчество. *Вопросы философии*. 1995. № 6. С. 87–98.
20. Глебов И. Ценность музыки. *De Musica*. № 5. С. 19.
21. Дальхауз К. «Новая музыка» как историческая категория. *Музыкальная академия*. 1996. № 3–4. С. 22–26.

22. Дальхауз К. Музыкознание как социальная система. *Советская музыка*, 1988. № 3. С. 109–116.
23. Дальхауз К. О ценностях и истории в исследовании искусства. *Вопросы философии*. 1999. № 9. С. 14–17.
24. Ерасов Б. Социальная культурология. Москва: Аспект-Пресс, 2000. Изд. 3-е. 592 с.
25. Ионин Л. Социология культуры. Москва: Издательский дом ГУ ВШЭ, 2004. 428 с.
26. Кармин А. Культурология. Санкт-Петербург: Лань, 2003. 926 с.
27. Корнеева С. Музыкальный менеджмент: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Музыкальный менеджмент». Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. 303 с.
28. Лосев А. Диалектика мифа. *Философия. Мифология. Культура*. Москва: Политиздат, 1991. С. 21–185.
29. Медушевский В. Какая наука нужна музыкальной культуре. *Советская музыка*. 1977. № 12. С. 78–84.
30. Медушевский В. О роли музыкознания в современной культуре. *Советская музыка*. 1982. № 5. С. 51–54.
31. Орлов Г. Структурная функция времени в музыке (исполнение и импровизация). *Вопросы теории и эстетики музыки*. Вып. 13. Ленинград: Музыка, 1974. С. 32–57.
32. Орлова Э. Введение в социальную и культурную антропологию. Москва: МГИК, 1994. 214 с.
33. Сохор А. Музыка – культура – музыкальная культура. *Советская музыка*. 1978. № 3. С. 83–86.
34. Сохор А. Музыка и общество. Москва: Знание, 1972. 47 с.
35. Сохор А. Социология и музыкальная культура. Москва: Советский композитор, 1975. 202 с.
36. Хейзинга Й. Homo Ludens. Москва: Изд. группа «Прогресс-академия», 1992. 464 с.
37. Чередниченко Т. Музыка в истории культуры. Долгопрудный: Аллегро-пресс, 1994. 430 с.

Додаткова :

38. Ермаш Г. Искусство как творчество. Москва: Искусство, 1972. 228 с.
39. Ерошенков И. Культурно-досуговая деятельность в современных условиях. Москва: НГИК, 2004. 32 с.
40. Каган М. Социальные функции искусств. Ленинград: Знание, 1978. 36 с.
41. Кисилева Т. Красильников Ю. Основы социально-культурной деятельности: Учебное пособие. Москва: Издательство МГУК, 1995. 136 с.
42. Колесин И. Подходы к изучению социокультурных процессов. *Социологические исследования*. 1999. № 1. С. 130–136.
43. Конен В. Третий пласт: Новые массовые жанры в музыке XX века. Москва: Музыка, 1994. 160 с.

44. Крючкова В. Социология искусства и модернизм. Москва: Изобразительное искусство, 1979. 216 с.
45. Лобанова М. Музыкальный стиль и жанр: история и современность. Москва: Советский композитор, 1990. 312 с.
46. Мерриам А. Антропология музыки. *Homo musicus*: Альманах музыкальной психологии. Москва: МГК, 1999. 180 с.
47. Миронова Н. Об элитарности музыкального образования. *Музыка, мысль, творчество*: у истоков традиций. Москва: МГК, 1998. С. 151–175.
48. Паксина Е. Социокультурные функции фестиваля искусств. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 1. С. 18–24.
49. Петров Ю. Художественная жизнь общества как объект социологии искусства. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1980. 234 с.
50. Семёнов В. Искусство как межличностная коммуникация. Санкт-Петербург: Изд-во СПбГУ, 1995. 200 с.
51. Семчишин М. Тисяча років української культури. Київ: Друга ріка, 1993. 560 с.
52. Столович Л. Жизнь–творчество–человек: Функции художественной деятельности. Москва: Политиздат, 1985. 415 с.
53. Тарасті Э. Музыка как знак и как процесс. *Homo musicus*: Альманах музыкальной психологии. Москва: МГК, 1999. С. 61–78.
54. Українська музична культура: від джерел до сьогодення: монографія / Упоряд. О. Сердюк, О. Уманець, Т. Слюсаренко. Харків: Основа, 2002. 400 с.
55. Філіпчук Н. Професійні функції майбутнього музиканта-педагога. *Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей*: зб. матеріалів XI Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької. Київ, 2016. С. 255–258.
56. Холопова В. Музыка как вид искусства. Москва: НТЦ Консерватория, 1994. 262 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

57. Герасимова И. Музыкальное понимание. Режим доступу: <http://www.philosophy.ru/iphras/library/evoluti.html#110>
58. Олексюк О., Ткач М. Форми і методи організації музично-педагогічного процесу у вищій школі. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/19667481.pdf>
59. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. Київ: МАУП, 2002. 256 с. Режим доступу: http://chitalka.info/gp_07/gp_07index.htm
60. Секретова Л. Технологические основы социально-культурной деятельности. Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/3048353/page:4/>
61. Воробьева И. Образовательные технологии в социально-культурной деятельности. Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/287806/>